

Tutkimustehtävä 2. TUTKITAAN LÄHIYMPÄRISTÖÄ

Suosittelun ajankohta tehtävän toteuttamiseen: alkusyksy, seuraavana tutkimustehtävän 1 jälkeen

Sijainti: lähiluonto

Kesto: 1 oppitunti

Ohje opettajalle ennen tehtävää: Printtaa tutkimustehtävän 2 ohje mukaan

Tavoite:

Oppilaat kiinnittävät huomiota koulun lähiympäristöön eri aistien kautta ja harjoittelevat tutkimisen metodeja, joista osa toistuu Kiasma-vierailulla ja konsertissa Musiikkitalossa.

Lähiympäristön tutkiminen suuntaa ymmärtämään luonnon monimuotoisuutta ja toimii ajatuspolkuna myös kestävä kehityksen huomioimiseen. Tehtävä tukee opetussuunnitelmassa mainittuja tavoitteita laaja-alaisesta osaamisesta, luonnon kunnioittamisesta ja kestävä kehityksen edistämisestä.

Ohje opettajalle:

Tämä tutkimustehtävä sijoittuu koulun lähiluontoon. Lähiluonnolla tarkoitetaan tässä monenlaisia ympäristöjä. Ne voivat olla metsiköitä tai urbaanimpaa ympäristöä, josta löytyy ruohoa tai pusikoita. Valitse paikka, jossa luokka mahtuu turvallisesti liikkumaan.

Tutkimustehtävä jakautuu neljään osaan, joista jokaisen suuntaa antava kesto on 5–15 minuuttia. Ne voi kuitenkin tehdä myös lyhyemmin tai pidemmin. Jos ette ehdi tehdä kaikkia tehtäviä, suosituksena on tehdä ainakin osa jokaisen osion tehtävistä.

Jokaiseen tehtäväosioon on merkitty, mitkä tehtävät kannattaa ainakin tehdä. Jos oppilaat kiinnostuvat erityisesti jostakin tehtävästä, sille voi antaa enemmän aikaa ja tiivistää muista.

Monet tehtävät ovat ympäristön havainnointia opettajan lukemien ohjeiden mukaan. Ota siis aineisto mukaan, kun lähdette ulos.

Tuet oppilaita parhaiten keskittymällä tehtäviin, kuuntelemalla ja innostamalla. Oppilaiden havainnoissa saa sekoittua silmin nähtävä, mielikuvitus, oma ajattelu ja huumori. Tärkeintä on herätellä oppilaiden omaa kiinnostusta lähiympäristön havainnointiin

1. AISTIEN VIRITTELY

kesto n. 10–15 min.

Kun on saavuttu koulun lähiympäristöön, opettaja lukee oppilaille tutkijan terveiset:

”Hei! Ensinnäkin valtaisan upeaa, että olette mukana tässä taideretkessä!

Minä olen taiteen tutkija Kiasmasta. Pyydän apuanne tutkimusprojektiin, siihen samaan, josta puhuimme jo Balticin kanssa kirjeessämme. Muistatko vielä kirjeemme? Tutkimusretki on nimeltään Tokaluokkalaisten taideretki. Olen kuullut, että juuri te tokaluokkalaiset olette oivallisia apureita tässä tutkimuksessa, jossa yhdistyy taiteen ja ympäristön tutkailu.

Tässä tutkimustehtävässä tutustutte koulunne lähiympäristöön. Lähiympäristöä tutkiessa opitte taitoja, joita voitte käyttää myös, kun myöhemmin tänä syksynä tulette käymään Nykytaiteen museo Kiasmassa ja Musiikkitalossa.

Pääsette aluksi tekemään luokkakavereiden kanssa yhdessä harjoituksia, joissa opitte tärkeitä tutkijan taitoja, esimerkiksi korvien höröistämistä, silmien terävöimistä ja kuuntelemaan pysähtymistä. Opite myös kuvittelua, vaikka sitähan te jo osaattekin. Kaikki nämä taidot ovat erityisen hyödyllisiä myös taidetta tutkittaessa. Teiltä jokaiselta löytyy tutkijan osaamista, ja sitä voi oppia lisää.

Ihan ensimmäisenä pysähdytään tunnustelemaan aisteja, jotta voidaan käyttää niitä ympäristön tutkimiseen. Mukavaa tutkimushetkeä!”

Seuraavaksi:

Sopikaa tutkimusalueen rajat.

Levittäytykää niin, että jokaisella oppilaalla on hieman tilaa ympärillään.

Tehtää ainakin nämä tehtävät (opettaja lukee ääneen):

Ota paikka, jossa mahdut liikuttamaan käsiäsi. Venytä kädet niin pitkälle sivuille kuin pystyt. Sitten niin ylös kuin pystyt.

Seuraavaksi sulje silmät.

Ajattele: Minkälainen olo sinulla on juuri nyt? **Miltä sinusta nyt tuntuu?**

Miltä tuntuu varpaissa? Ovatko varpaat lämpimät tai kylmät? Miltä tuntuu liikuttaa varpaita?

Entä miltä tuntuu vatsassa? Voit laittaa käden vatsan päälle. Onko vatsa rauhallinen, tai onko vatsassa perhoseja? Entä muurahaisia?

Miltä sormet tuntuvat? Ovatko ne rauhalliset vai liikkuvatko ne? Voit kokeilla peukalolla sormenpäitä.

Miltä tuntuu päässä? Voit silittää päätä ja tunnustella, miltä se tuntuu. Tuntuuko pää kevyeltä tai painavalta?

Pidä vielä hetken aikaa silmät kiinni.

Miltä iholla tuntuu? Onko ilma kylmä tai lämmin? Tuntuuko tuulta?

Kuuntele, mitä ympäriltä kuuluu. Millaisia ääniä voit kuulla?

Avaa silmät. Voitte jutella siitä, mitä huomasitte, esimerkiksi äänistä, joita kuulitte. **Katso** nyt ympärillesi.

Mitä kaikkea näet ympärilläsi? Samalla kun katsot, voit sanoa ääneen mitä näet.

Mitä näkyy jalkojen juuressa?

Mitkä asiat ovat lähellä?

Entä mitä huomaat kaukana?

Entä ylhäällä?

Mitä muuta voit nähdä?

Jos innostuitte, voitte tehdä myös joitakin näistä (opettaja lukee ääneen):

Mitä värejä löydät ympäriltäsi? Löydätkö lempiväriäsi?

Tee käsistä kaukoputki ja tutki sillä aluetta, jolla saatte liikkua. Valitse jokin kohta, jonka värejä haluat katsoa tarkemmin. Katso ensin, minkä väriseltä kohta näyttää siitä, missä nyt seisot.

Kun opettaja antaa luvan, mene katsomaan tuota kohtaa lähempää. Jos katsot todella läheltä, mitä kaikkia värejä voit nähdä?

Valitse lähistöltä jokin asia, joka kiinnostaa sinua. Mene koskettamaan sitä. Laita hetkeksi silmät kiinni, kun kosket. Miltä sormissa tuntuu? Tuntuuko sileältä tai röpelöiseltä? Entä kylmältä tai lämpimältä? Tuntuuko kuivalta tai kostealta?

Valitse ympäristöstä joku sinua kiinnostava asia. Leiki että, löytämäsi asia on taideteos ja esittele se luokkakaverillesi! Voit myös jatkaa katsomalla löytämäsi asiaa tarkasti ja piirtämällä asian sormella luokkakaverin selkään. Muut kannustavat piirtäjiä.

2. ASKELEITA JA HYPPYJÄ kesto n. 5 min.

Opettaja lukee oppilaille tutkijan terveiset:

”Seuraavaksi lähdette tutkimaan lähiympäristöä liikkuen ja vähän myös nuuskien. Tutkiessa on hyvä välillä kuljeskella, liukuskella, liikutella jalkoja, korvia tai ajatuksia. Uusia oivalluksia voi löytää vaikkapa matelemalla, pyörähtelemällä tai tanssimalla.”

Tehkää ainakin nämä tehtävät (opettaja lukee ääneen):

Seuraavaksi voitte liikkua sovitulla tutkimusalueella. Väistetään toisiamme, kun kuljetaan.

Ensin kokeillaan juosta paikallaan. Ota 10 juoksuaskelta paikallasi siinä, missä nyt olet. Miltä maa tuntuu jalan alla? Onko se pehmeää tai kovaa?

Kävele viisi askelta eteenpäin. Ota seuraavaksi vielä 5 hassua askelta eteenpäin ja pysähdy. Millaiseen kohtaan tulit? Mitä tässä näkyy?

Ota nyt kolme loikkaa ja pysähdy. Tutki nenäsi kautta. Miltä tässä tuoksuu? Voitko haistaa jotakin? Voit sulkea silmäsi hetkeksi ja haistella.

Jos jää aikaa, voitte tehdä myös näitä tehtäviä:

Kuvittele seuraavaksi, että olet pienen eläimen kokoinen. Minkä eläimen valitsit? Kulje tutkimusalueella ja mieti, mitä huomaisit, jos olisit pieni eläin.

Entä jos olisit suuri eläin? Mikä eläin voisit olla? Kokeile kulkea suuren eläimen askelin. Mitä voisit nyt nähdä? Miten liikkuisit?

Kuvittele hetken, että olisit lintu tai jokin muu lentävä otus. Entä jos voisit lentää tämän paikan yli? Huomaisitko jotain uutta? Kulje hetken aikaa eteenpäin, ja kuvittele miltä tämä paikka näyttäisi, jos katsoisit sitä ilmasta.

3. MONENLAISIA KULKIJOITA, kesto n. 10 min.

Opettaja lukee alkuun oppilaille tutkijan terveiset, oppilaat voivat kuunnella esimerkiksi piirissä silmät suljettuina:

"Hienoa, olette jo tehneet mainiota tutkimusta. Seuraavaksi käytetään jälleen mielikuvitusta ja pohdintanystyröitä ja pähkäillään, keitä tai mitä kaikkia täällä voi asustaa ja kuljeskella. Voit aloittaa harjoituksen hieromalla kevyesti pohdintanystyröitä, jotta pohdinta sujuu hyvin.

Täällä liikkuu moniakin muita olentoja ihmisen lisäksi. Olet varmasti nähnyt joskus joitakin heistä. Jotkut ovat niin pieniä, ettei niitä ole helppo nähdä, toiset taas kovin nopeita tai hyviä piiloutumaan. Osa voi liikkua täällä vain öiseen aikaan.

Moni asia ja olento täällä vaikuttaa toisiinsa. Eläimet voivat saada suojaa kasveista, vaikkapa pensaita, ja joutua etsimään uuden suojapaikan, jos kasvit katoavat.

Ehkä joku eläin tuo tänne kasvin siemenen, jonka se on syönyt jossain kauempana, ja josta kasvaa uusi pusikko, josta taas tulee jonkun eläimen uutta herkkua."

Tehkää ainakin nämä tehtävät (opettaja lukee ääneen):

Vinkki opettajalle: Jos haluatte, opettaja voi pyytää oppilaita tekemään aina kommentin jälkeen jokaiseen nimettyyn otukseen tai olentoon liittyvän liikkeen tai äänen kaikki samaan aikaan, omalla tyyllillään.

Millaisia otuksia tai eläimiä tällä paikalla on voinut kulkea? Olisiko joku voinut liikkua täällä ihan äsken, juuri ennen kuin tulimme tähän paikkaan?

Kuka voisi kulkea täällä hitaasti?

Mitä isoja olentoja täällä voi liikkua? Entä pieniä? Entä todella pieniä?

Kuka voisi kulkea täällä yöllä?

Kenen kulkua meidän voi olla vaikea nähdä? Kulkeeko joku maan alla, tai vaikkapa puun sisällä?

Kuka voisi levähtää rakennuksen tai puun päällä?

Jos jää aikaa, voitte tehdä myös näitä tehtäviä:

Vinkki opettajalle: Jos on aikaa, voitte rakentaa ympäriltä löytyvistä materiaaleista pesän otukselle, joka voisi mielestänne liikkua täällä.

Kenellä voisi olla täällä pesä? Minkälainen pesä tänne sopisi?

Lähtekö kulkijoista ääntä? Voitte kokeilla yhteisesti tuottaa ääniä, joita eri kulkijoista voisi lähteä.

Entä kohtaavatko erilaiset kulkijat? Minkälaisia kohtaamisia ja tapaamisia niillä voi olla?

Pareittain tai kolmen ryhmissä:

Piirrä parin selkään sormella otus, joka voisi kulkea täällä. Kerro parille, minkä otuksen piirsit.

Opettaja lukee oppilaille tutkijan terveiset:

"Hyvä! Myös taidemuseon teoksia ja konsertin ääniä voi ajatella tyyppeinä tai olentoina, ja kuvitella miten ne voisivat liikkua, millaisia jälkiä ne jättäisivät, tai vaikkapa millaisen pesän taideteos rakentaisi. Millaiselta viulun jälki näyttäisi ilmassa? Mitä taidemuseon teokset voisivat sanoa toisilleen?"

4. VESI, kesto n. 10–15 min.

Opettaja lukee oppilaille tutkijan terveiset:

”Nyt pohditaan vielä vettä. Vesi on yhtenä aiheena joissakin Nykyaiteen museo Kiasman taideteoksissa. Musiikkitalon konsertissa taas mietitään suurta merta, joka on tässä ihan lähellä ja jonka nimi on Itämeri. Musiikkitalo ja Kiasma ovat molemmat lähellä Töölönlahtea. Kiasman edessä on vesiallas, jossa linnut joskus uivat, ja museon halki kulkee pieni puro! Löytyykö sinun koulusi läheltä vettä?”

Tehkää ainakin nämä tehtävät

Pohtikaa koko ryhmä yhteisesti:

Missä täällä on vettä? (Oppilaat voivat näyttää mistä vettä löytyy.)

Onko kaikki vesi näkyvillä?

Miten vesi näkyy kesällä? Entä talvella?

Mistä vesi tulee tänne?

Juoko joku täällä vettä? (Kasvit, eläimet, maaperä, ehkä myös ihmiset)

Jos jää aikaa, pohtikaa myös:

Miten vesi kulkee täällä? (Mitä reittejä, millä vauhdilla, missä muodossa – vetenä, höyrynä, sateena, kasteena jne?)

Mistä vesi voisi kulkea, jos se lähtisi täältä mereen asti?

Voiko vesi kuljettaa jotakin mukanaan?

Voiko jokin ihan pieni asia, vaikkapa kasvin siemen tai pienen pieni roska kulkea täältä veden mukana mereen asti?

Lopuksi jakaudutaan pieniin ryhmiin leikkimään hetkeksi. Leikissä on oltava mukana vesi tai vettä jollain tapaa. Leikin vesi voi olla ympäristössä näkyvää tai kuviteltua. Voitte ottaa leikkiin mukaan myös äskeisessä tehtävässä pohdittuja kulkijoita.

Opettaja lukee lopuksi tutkijan viestin oppilaille:

”Mahtavaa! Olette jo taitavia tutkijoita! Tässä tehtävässä harjoittelitte tutkimustaitoja koulun lähiympäristössä. Monia näistä taidoista, esimerkiksi tarkasti katsomista, kuuntelemista ja kuvittelemista, tulette käyttämään myös vieraillessanne Nykyaiteen museo Kiasmassa ja Musiikkitalossa.

Me tapaamme, kun tulette kierrokselle Kiasmaan. Siellä tutkimme yhdessä taidetta. Lokakuussa tapaatte Musiikkitalossa myös tutkijatoverini Baltic-robotin. Odotamme jo innolla vierailujanne!

Nyt olette ansainneet toisen tutkimusmerkin ja voitte siirtyä seuraaviin tutkimustehtäviin.”

Vinkki opettajalle, mikäli haluatte vielä jatkaa työskentelyä:

Ottakaa koulun lähiympäristössä lähikuvia oppilaita kiinnostavista asioista. Kuvat on tarkoitus ottaa hyvin läheltä, niin että tutkittavan kohteen pinta näkyy tarkasti. Katsokaa kuvia luokassa suurennettuna. Miltä kuvat näyttävät? Tehkää maalaukset suurennettujen kuvien pohjalta.